

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Werkende jongvolwassenen en hun financiële toekomst

Welke strategieën hanteren werkende jongvolwassenen bij het bereiken van financiële doelen?

Werkende jongvolwassenen en hun financiële toekomst

Welke strategieën hanteren werkende jongvolwassenen bij het bereiken van financiële doelen?

Auteurs

Gitta van den Enden

Annette Groen

Sanne Lamers

Inhoud

Algemene conclusies.....	3
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Doel van het onderzoek	5
1.3 Opzet van het onderzoek	6
1.4 Leeswijzer.....	6
2. Financiële situatie en spaargedrag	7
2.1 Profiel respondenten	7
2.2 Rondkomen.....	8
2.3 Spaargedrag	9
2.4 Vermogen	11
2.5 Houding sparen versus beleggen	13
2.6 Buffer.....	13
2.7 Vertrouwen in vermogen uitvoeren financiële taken	15
3. Financiële doelen en tijdshorizon	17
3.1 Financiële doelen: een verkenning	17
3.2 Bereiken van financiële doelen.....	18
3.3 Focus op kortere termijn doelen	19
3.4 Termijn waarbinnen men doelen wil bereiken	20
3.5 Gehanteerde strategieën naar termijn	20
3.6 Zekerheid behalen doelen	21
3.7 Gevoel van zekerheid per termijn naar strategie	22
4. Financiële toekomstbeleving.....	24
4.1 Grip op de financiële toekomst	24
4.2 Gevoel van zorgen, stress, onvoorbereid zijn.....	25
5. Clusteranalyse.....	26
5.1 Clusteranalyse: samenhang tussen aspecten.....	26
5.2 Vier typen werkende jongvolwassenen	26
5.3 Ondersteuningsbehoeften van werkende jongvolwassenen	28
Literatuur	30
Bijlage 1 Onderzoeksopzet	33
1.1 Verkennend kwalitatief onderzoek.....	33
1.2 Kwantitatief onderzoek	33
1.3 Kwalitatief verdiepend onderzoek (na afronding kwantitatief onderzoek)	34
Bijlage 2 Achtergrondgegevens.....	35
Bijlage 3 Uitwerking clusteranalyse	36

Algemene conclusies

Jongvolwassenen bevinden zich in een levensfase waarin zij financiële onafhankelijkheid opbouwen en belangrijke keuzes maken voor hun toekomst. Deze rapportage biedt inzicht in de manier waarop werkende jongvolwassenen (18 tot 30 jaar) naar hun financiële toekomst kijken. Denken zij er weleens over na, maken zij zich er zorgen om? Welke doelen stellen ze, hoe verwachten ze die te bereiken en welke acties ondernemen ze om dat mogelijk te maken? De resultaten laten zien dat hun financiële situatie, gedrag en toekomstbeleving elkaar beïnvloeden, en dat verschillende combinaties van omstandigheden, strategieën en gevoelens voorkomen.

Financiële situatie

Van de werkende jongvolwassenen kan 32 procent moeilijk rondkomen, ruim twee derde (68 procent) komt makkelijk rond. Het zijn vooral jongvolwassenen met een laag inkomen die moeite hebben om rond te komen. Ook 18- tot 24-jarigen, jongeren met een wisselend inkomen en huurders geven vaker dan gemiddeld aan moeite te hebben met rondkomen. Ondanks dat 93 procent van de werkende jongvolwassenen spaart, is hun financiële buffer vaak beperkt. Ruim een derde (36 procent) heeft minder dan € 2.500 spaargeld waar zij direct bij kunnen. Bijna de helft (50 procent) beschikt over minder dan € 5.000. Daarnaast spaart 68 procent specifiek voor een buffer voor onverwachte kosten. Zo'n 60 procent heeft bovendien een lagere buffer dan zij zelf voldoende achten. Hoewel een hoger inkomen vaak samenhangt met een grotere buffer, is er ook een groep jongvolwassenen met een hoog inkomen die een minder groot vermogen heeft opgebouwd. Zij bevinden zich qua spaargeld eerder in de middenmoot. Opvallend is dat binnen deze groep relatief veel jongvolwassenen een wisselend inkomen hebben. Daarnaast hebben werkende jongvolwassenen ook regelmatig andere vormen van vermogen. Bijna een op de vier heeft cryptovaluta, en ruim 20 procent heeft beleggingen in individuele aandelen; een vergelijkbaar aandeel belegt in fondsen. Beleggen wordt door 53 procent als risicovol gezien. 52 procent spaart liever dan dat ze beleggen, en 61 procent vindt dat je alleen moet beleggen als je er veel van weet. Ook bij de gehanteerde strategieën om financiële doelen te behalen zien we een voorkeur voor sparen boven beleggen, zowel bij de korte-/middellange- als bij de langetermijndoelen.

Jongvolwassenen richten zich vooral op korte/middellange termijn

Werkende jongvolwassenen richten zich vooral op doelen voor de korte en middellange termijn (0–5 jaar), zoals een grote reis of vakantie, een huis kopen of een auto aanschaffen. Daarnaast noemen ze ook regelmatig langetermijndoelen, zoals het opbouwen van voldoende pensioen en eerder stoppen met werken. De zekerheid over het behalen van doelen verschilt: 60 procent is zeker tot heel zeker over het behalen van doelen binnen de korte en middellange termijn, bij langetermijndoelen geldt dit voor 41 procent.

Actieve strategieën gaan gepaard met meer zekerheid, maar worden vooral ingezet voor korte/middellange termijn

Werkende jongvolwassenen noemen verschillende dingen die hen helpen om te sparen, zoals de uitgaven laag houden (34 procent), het gebruik van spaarpotjes of een subrekening om geld te verdelen (34 procent) en het stellen van duidelijke spaardoelen (33 procent). Voor de korte-/middellange termijn worden vaak actievere strategieën ingezet, zoals regelmatig geld opzijzetten (29 procent), sparen wat overblijft (23 procent) en er een plan voor hebben (12 procent). Werkende jongvolwassenen die deze strategieën gebruiken, geven ook vaker aan zeker te zijn hun doelen te gaan halen.

Langeretermijndoelen gaan vaker gepaard met meer passieve strategieën. Naast sparen wat overblijft (19 procent) en regelmatig geld opzijzetten (18 procent), kiest 13 procent ervoor om niets te doen en denkt 11 procent er alleen soms over na. Tegelijkertijd zien we dat wanneer er wél actieve strategieën worden ingezet voor langetermijndoelen, zoals beleggen, er een plan voor hebben of regelmatig geld opzijzetten, dit samengaat met een groter gevoel van zekerheid.

Over het geheel genomen richten werkende jongvolwassenen zich dus vooral op doelen voor de korte en middellange termijn. Deze worden vaker benaderd met actieve strategieën. Actieve strategieën voor langetermijndoelen komen minder vaak voor, maar wanneer ze worden toegepast, gaan ze gepaard met een hogere mate van zekerheid. Zorgen over inflatie, onverwachte uitgaven en levensgebeurtenissen (zoals ziekte of kinderen) kunnen het gevoel van zekerheid verminderen .

We zien dat zekerheid niet alleen samenhangt met hóé jongvolwassenen sparen, maar ook met hun financiële positie. Voornamelijk degenen met een hoger inkomen en die makkelijker kunnen rondkomen ervaren meer zekerheid over het behalen van de financiële doelen. Opvallend is dat er ook een groep jongvolwassenen is die vooral passieve manieren van sparen hanteert, maar tegelijkertijd een hoger inkomen heeft én een hoge mate van zekerheid ervaart.

Grip en zekerheid hangen samen met een hoger en stabiel inkomen

Minder dan de helft van de jongvolwassenen (49 procent) ervaart redelijk veel tot volledige grip op de financiële toekomst. Het hebben van vaste inkomsten en planmatig spaargedrag hangt samen met een positievere financiële toekomstbeleving: deze jongvolwassenen ervaren doorgaans meer grip en minder zorgen, stress en gevoelens van onvoorbereidheid. Deze factoren hangen het sterkst samen met de hoogte en stabiliteit van het inkomen: hogere en stabiele inkomens gaan gepaard met meer grip en minder zorgen, stress en onzekerheid. We zien bovendien een groep jongvolwassenen die weliswaar regelmatig een vast bedrag spaart en actieve strategieën hanteert, maar toch weinig grip ervaart en juist meer gevoelens van zorgen, stress en onvoorbereidheid rapporteert. Zij hebben vaak een gemiddeld inkomen en bovendien vaker een wisselend inkomen.

Aanknopingspunten voor ondersteuning

Dit onderzoek maakt duidelijk dat werkende jongvolwassenen sterk van elkaar verschillen in financiële situatie, gedrag en beleving. We onderscheiden vier typen, die elk op hun eigen manier aanknopingspunten bieden voor ondersteuning. Deze liggen vooral op drie gebieden: het vergroten van grip en voorspelbaarheid, het bieden van eenvoudige en laagdrempelige ondersteuning en het versterken van doelgericht sparen en toekomstoriëntatie.

Verantwoording

Het onderzoek bestond uit drie onderdelen. In de verkennende fase zijn drie interviews gehouden, twee groeps gesprekken gevoerd en is een literatuurstudie uitgevoerd. Vervolgens is een survey gehouden onder 1.648 werkende jongvolwassenen tussen 18 en 30 jaar. Deze respondenten zijn tussen 14 augustus en 17 september 2025 benaderd via Dynata. De steekproef is representatief voor leeftijd en geslacht. Na afloop van de survey zijn opnieuw twee groeps gesprekken georganiseerd om dieper in te gaan op de resultaten en te verkennen welke factoren kunnen helpen om structureel sparen te stimuleren.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het financieel welzijn van jongeren is van groot belang, omdat zij aan het begin staan van hun volwassen, zelfstandige leven. Veel jongvolwassenen (18-30 jaar) bevinden zich in een levensfase waarin zij hun opleiding afronden, de arbeidsmarkt betreden en financiële onafhankelijkheid opbouwen. Uit onderzoek blijkt dat jongvolwassenen vaker dan gemiddeld in een kwetsbare financiële positie verkeren (Nibud, 2023). Hoewel 91 procent van hen spaart, geeft meer dan een derde (36 procent) aan onvoldoende geld opzij te hebben gezet (Nibud, 2024). Hun plannen richten zich vaak op kortetermijndoelen, zoals sparen voor een reis of andere vrijetijdsactiviteiten.

Dit beeld sluit aan bij bredere bevindingen uit de literatuur. Jongvolwassenen hebben vaak moeite om langetermijndoelen te formuleren en na te streven, mede doordat de toekomst onzeker voelt en toekomstige beloningen minder urgent lijken (*temporal discounting*; Rachlin, 1974). Hierdoor ligt de focus veelal op directe, tastbare doelen. Ook een gebrek aan financiële geletterdheid speelt een rol: veel jongeren scoren laag op basiskennis over rente, inflatie en risicospreiding (Lusardi & Mitchell, 2023), waardoor zij moeite hebben om haalbare strategieën te ontwikkelen voor grotere levensdoelen, zoals het kopen van een woning of het opbouwen van pensioen. Daarnaast noemen jongeren vaak een gebrek aan motivatie en zelfbeheersing als barrière bij het behalen van doelen, vooral wanneer de voortgang traag of onzichtbaar is (Duckworth et al., 2019; Hershfield et al., 2011). Tegelijkertijd ervaren zij structurele obstakels, zoals hoge woonlasten, studieschulden en tijdelijke arbeidscontracten, die hun financiële ruimte en toekomstvertrouwen beperken (CBS, 2024a; Vreden & Thijssen, 2019).

Wanneer jongeren stress ervaren door financiële problemen, belemmert dit hun financieel welzijn. Tegen deze achtergrond willen we in 2025 specifiek inzoomen op de doelgroep werkende jongvolwassenen, om hen beter te begrijpen en hen uiteindelijk te ondersteunen bij het vergroten van grip op hun financiële planning en loopbaan.

1.2 Doel van het onderzoek

De centrale onderzoeksvraag is:

Wat is het financiële toekomstbeeld van werkende jongvolwassenen, hoe verwachten zij dit te realiseren, en welke acties ondernemen zij hiervoor?

Belangrijke deelvragen:

- Hoe ziet de huidige financiële situatie eruit in termen van rondkomen en spaargedrag?
- Welke financiële doelen stellen werkende jongvolwassenen en op welke termijn verwachten zij deze te bereiken?
- Welke strategieën hanteren zij om hun financiële doelen te realiseren?
- Hoe kijken werkende jongvolwassenen in het algemeen naar hun financiële toekomst in termen van gevoel van grip, zorgen, stress en mate van voorbereid zijn?

1.3 Opzet van het onderzoek

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebruikgemaakt van een mixed-methods-design. Dit betekent dat we gebruik hebben gemaakt van zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden. Deze combinatie van methoden maakt het mogelijk om patronen uit de data te onderbouwen én te verrijken met inzichten uit de praktijk. De opzet bestaat uit een verkennend onderzoek (literatuuronderzoek én kwalitatief onderzoek), surveyonderzoek en verdiepende focusgroepen (kwalitatief onderzoek).

Verkennend onderzoek

In samenwerking met een afstudeerstudent van de Universiteit Maastricht zijn een literatuuronderzoek en een kwalitatieve studie uitgevoerd. Deze studies hadden tot doel antwoord te geven op de vragen: welke financiële doelen hebben Nederlandse werkende jongvolwassenen, en welke uitdagingen ervaren zij bij het realiseren daarvan?

Inzicht in deze dynamiek is van groot belang, omdat het formuleren van duidelijke financiële doelen kan bijdragen aan betere beslissingen over uitgaven, sparen en toekomstplanning. Het kwalitatieve onderzoek bestond uit vier semigestructureerde interviews en twee focusgroepen met Nederlandse werkende jongvolwassenen tussen 18 en 30 jaar. De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met thematische codering in ATLAS.ti. Op basis van deze inzichten is vervolgens de vragenlijst voor het surveyonderzoek ontwikkeld.

Surveyonderzoek

Er is een surveyonderzoek gedaan onder 1.648 werkende jongvolwassenen van 18-30 jaar. Met dit onderzoek hebben we inzicht verkregen in:

- hun huidige financiële situatie in termen van rondkomen en vermogensopbouw;
- hun houding ten aanzien van sparen en beleggen;
- hun doelen op middellange en lange termijn;
- hun gehanteerde strategieën om doelen te bereiken;
- hun houding ten aanzien van hun financiële toekomst in termen van grip, zorgen, stress en mate van voorbereid zijn.

Verdiepende focusgroepen

In twee extra groepsdiscussies zijn de inzichten getoetst en is gekeken naar wat werkende jongvolwassenen kan helpen bij het bereiken van langetermijndoelen. Op basis van deze inzichten gaan we interventies selecteren en verder ontwikkelen en testen onder de doelgroep.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken presenteren we de resultaten uit de verschillende onderdelen van het onderzoek. Hoofdstuk 2 gaat over de algemene financiële situatie en het spaargedrag van werkende jongvolwassenen. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op de financiële toekomst en de tijdshorizon. In hoofdstuk 4 schetsen we het financiële toekomstbeeld. In alle hoofdstukken verwerken we de inzichten uit het verkennend onderzoek, het surveyonderzoek en de verdiepende focusgroepen.

In de bijlagen zijn een beschrijving van de onderzoeksopzet, de achtergrondgegevens van de deelnemers aan het onderzoek en een uitwerking van de clusteranalyse opgenomen.

2. Financiële situatie en spaargedrag

In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van de algemene financiële situatie van werkende jongvolwassenen. We kijken naar hun achtergrondkenmerken, zoals woonsituatie (thuis- of uitwonend, huur of koop), inkomenssituatie (hoogte en stabiliteit van het inkomen), de hoogte van hun spaargeld en bufferpositie, en hun mate van financiële zelfeffectiviteit. Vervolgens gaan we in op hun financieel gedrag: Hoe sparen jongvolwassenen? Sparen zij vaste bedragen, of zetten zij opzij wat overblijft? Welke andere vormen van vermogen bezitten zij naast spaargeld, en hoe staan zij tegenover sparen en beleggen?

2.1 Profiel respondenten

We hebben onderzoek gedaan onder werkende jongvolwassenen van 18 tot 30 jaar. Tabel 1 geeft een overzicht van het profiel van de respondenten. Van de werkende jongvolwassenen is 64 procent tussen 25 en 30 jaar. 59 procent heeft een middeninkomen (netto € 1.800 – € 3.500 per maand), en ruim twee derde beschikt over een vast inkomen. Daarnaast woont 82 procent zelfstandig. Van deze zelfstandig wonenden heeft de helft een koopwoning, terwijl de andere helft huurt. De steekproef is gewogen op basis van de CBS-percentages (2024), zodat zij representatief is voor de kenmerken geslacht en leeftijd.

Tabel 1: Respondenten naar geslacht, leeftijd, hoogte en mate van continuïteit inkomen, woonsituatie en type huis (n=1.648)

		%
Geslacht	Man	52
	Vrouw	47
	Anders	<1
Leeftijd	18-24 jaar	36
	25-30 jaar	64
Inkomen*	Laag	12
	Midden	59
	Hoog	29
Inkomsten	Vast inkomen	69
	Wisselend inkomen	27
	Niet iedere maand inkomsten gehad	4
Woonsituatie	Thuiswonend	18
	Zelfstandig	82
Zelfstandig wonenden		
Type huis	Huur	50
	Koop	49

* laag < € 1.800 netto per maand, midden € 1.800 – € 3.500 netto per maand, hoog > € 3.500 netto per maand

2.2 Rondkomen

Van de werkende jongvolwassenen geeft 32 procent aan moeilijk rond te kunnen komen en ruim twee derde makkelijk (68 procent) (tabel 2).

Tabel 2: Mate van rondkomen (n=1.648)

	%
Heel moeilijk	3
Moeilijk	8
Eerder moeilijk dan makkelijk	21
Eerder makkelijk dan moeilijk	30
Makkelijk	28
Heel makkelijk	9

De groepen die meer dan gemiddeld moeite hebben met rondkomen zijn de 18-24-jarigen, werkende jongvolwassenen met een laag of een wisselend inkomen, werkende jongvolwassenen die op zichzelf wonen, en werkende jongvolwassenen met een huurhuis (tabel 3).

Tabel 3: Rondkomen naar leeftijd, inkomen, werkstatus, inkomsten, type huis, woonsituatie (n=1.648)*

		(Heel) moeilijk	(Heel) makkelijk
		%	%
Leeftijd	18-24 jaar	<u>35</u>	<u>65</u>
	25-30 jaar	31	70
Inkomen	Laag	<u>52</u>	<u>48</u>
	Midden	34	66
	Hoog	<u>23</u>	<u>77</u>
Inkomsten	Vast inkomen	<u>28</u>	<u>72</u>
	Wisselend inkomen	<u>42</u>	<u>58</u>
Type huis	Huur	<u>39</u>	<u>61</u>
	Koop	<u>27</u>	<u>73</u>
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>28</u>	<u>72</u>
	Zelfstandig	33	67
Totaal		32	68

* onderstreepte percentages wijken significant af van het gemiddelde binnen de betreffende groep

2.3 Spaargedrag

Uit het verkennend kwalitatief onderzoek blijkt dat vrijwel iedereen spaart, maar de manier waarop verschilt sterk. Veel mensen werken met potjes, bijvoorbeeld voor vaste lasten, specifieke doelen of noodgevallen. Automatisering speelt daarbij een belangrijke rol: denk aan vaste incasso's, afrondfuncties of het dagelijks wegzetten van kleine bedragen. Vanuit de literatuur weten we ook dat digitale financiële tools het geldbeheer toegankelijker maken. Tools zoals spaarpotjes en automatische overschrijvingen verlagen de cognitieve belasting en vergroten de doelbereiking (Rabobank, 2024; ING, 2024). Automatische functies bieden ook psychologische voordelen (Gargano & Rossi, 2024).

Wat opvalt, is dat sparen met een concreet doel vaak beter werkt. Voorbeelden zijn een vakantie, een huis, een bruiloft of kosten voor kinderen. De korte termijn domineert vaak: spaardoelen zijn vooral praktisch en liggen dichtbij. Enerzijds zagen we bij een groep jongvolwassenen dat de nadruk meer werd gelegd op korte- en middellangetermijndoelen, zoals een huis, een bruiloft of het opbouwen van een buffer. Anderzijds zagen we ook diversiteit in aanpak: sommigen sparen ad hoc, terwijl anderen zeer planmatig te werk gaan.

De volgende barrières werden genoemd om structureel te sparen:

- onvoorziene kosten (auto, zorg, verhuizing, kinderen);
- inflatie en stijgende vaste lasten;
- impulsieve aankopen;
- groepsdruk (uit eten, sociale activiteiten);
- het idee dat sparen alleen zinvol is met grote bedragen, drempel om te beginnen;
- studieschuld.

Dit beeld zien we terug in het kwantitatieve surveyonderzoek. Het merendeel van de werkende jongvolwassenen spaart, namelijk 93 procent. Ruim de helft (58 procent) spaart een vast bedrag en 34 procent alleen wat ze overhouden (tabel 4). Uit de analyse blijkt dat degenen die moeilijk rondkomen vaker niet sparen. Gemiddeld spaart 7 procent niet. Onder degenen die moeilijk rondkomen is dat 14 procent.

Tabel 4: Manier van sparen (n=1.648)

	Totaal %
(Automatisch) een vast bedrag	34
Alleen wat ik overhoud	34
Een vast bedrag en wat ik overhoud	24
Anders	1
Nee, ik spaar niet	7

Werkende jongvolwassenen met een hoger inkomen, een vast inkomen en een koopwoning sparen vaker een vast bedrag (tabel 5). Zij kunnen ook makkelijker rondkomen. Werkende jongvolwassenen die alleen sparen wat zij overhouden hebben vaker dan gemiddeld een lager inkomen, een wisselend inkomen, een huurwoning of wonen nog thuis.

Tabel 5: Sparen vast bedrag naar leeftijd, inkomen, werkstatus, inkomsten, type huis, woonsituatie (n=1.532)*

		Vast bedrag	Wat ik overhoud
		%	%
Leeftijd	18-24 jaar	65	35
	25-30 jaar	62	38
Inkomen	Laag	37	63
	Midden	60	40
	Hoog	80	21
Inkomsten	Vast inkomen	67	34
	Wisselend inkomen	55	45
Type huis	Huur	59	41
	Koop	70	30
Woonsituatie	Thuiswonend	56	44
	Zelfstandig	64	36
Rondkomen	(heel) moeilijk	51	49
	(heel) makkelijk	68	32
Totaal		63	37

* onderstreepte percentages wijken significant af van het gemiddelde binnen de betreffende groep

Op de vraag waar men voor spaart, geeft 68 procent aan voor onverwachte kosten of noodgevallen te sparen en 59 procent voor iets specifiek (tabel 6). In de analyses naar achtergrondkenmerken valt op dat vaste spaarders vaker aangeven te sparen voor iets specifiek dan degenen die alleen sparen wat zij overhouden.

Tabel 6: Waarvoor wordt gespaard (n=1.538) (meerdere antwoorden)*

	Totaal	Vast bedrag	Wat ik overhoud
	%	%	%
Voor onverwachte kosten of noodgevallen (buffer)	68	69	66
Voor iets specifiek dat ik wil bereiken of kopen (bijvoorbeeld bepaalde doelen)	59	64	51
Niet voor iets concreets	17	16	19
Anders	2	2	3

* onderstreepte percentages wijken significant af van het gemiddelde binnen de betreffende groep

Net als bleek uit kwalitatief onderzoek zien we in tabel 7 dat de spaarstrategieën divers zijn. De meest genoemde hulpmiddelen en methoden om te sparen zijn uitgaven laag houden zodat er geld overblijft en gebruikmaken van spaarpotjes. Daarnaast geeft een groot deel van de jongvolwassenen aan dat een concreet spaardoel helpt.

Uit extra analyse naar achtergrondkenmerken blijkt dat werkende jongvolwassenen die makkelijker kunnen rondkomen en/of zelfstandig wonen, vaker een concreet spaardoel voor zichzelf formuleren. Werkende jongvolwassenen die moeilijker kunnen rondkomen maken daarentegen vaker gebruik van spaarpotjes of subrekeningen om het geld te kunnen verdelen.

Tabel 7: Wat helpt het meest om te sparen (n=1.538) (meerdere antwoorden)

	Totaal %
Ik houd mijn uitgaven laag zodat er geld overblijft om te sparen	34
Ik gebruik spaarpotjes of subrekeningen om mijn geld te verdelen	34
Ik stel mezelf duidelijke spaardoelen	33
Ik laat bewust weinig geld op mijn betaalrekening staan om verleiding te vermijden	28
Ik maak van sparen een spel of uitdaging (bijv. potjes vullen, doelen behalen)	25
Ik heb automatische overboekingen ingesteld vanaf mijn betaalrekening	22
Ik gebruik een Excel-bestand of andere tool om mijn spaargeld bij te houden	16
Ik gebruik budgetapps en/of beleggingsapps	14
Ik krijg hulp of advies van iemand (bijv. ouders, partner, financieel adviseur)	12
Ik vergelijk mezelf met anderen (bijv. partner of vrienden), dat motiveert mij	10
Anders	1

2.4 Vermogen

Het merendeel heeft spaargeld. De hoogte van het spaargeld varieert wel sterk (tabel 8). Ruim een derde heeft minder dan € 2.500 spaargeld, waar ze direct bij kunnen. Bijna de helft heeft minder dan € 5.000.

Tabel 8: Hoeveel spaargeld (n=1.648)

	Totaal %
Ik heb geen spaargeld	5
Minder dan € 500	7
tot € 1.000	8
tot € 2.500	13
tot € 5.000	14
tot € 10.000	15
tot € 25.000	13
tot € 50.000	10
tot € 100.000	5
tot € 500.000	2
Meer dan € 500.000	1
Ik weet het niet/wil niet zeggen	8

De percentages tellen niet op tot 100 procent in verband met afrondingsverschillen

Aan de werkende jongvolwassenen is gevraagd welke vormen van vermogen ze hebben, anders dan spaargeld. 26 procent ziet een eigen woning als vermogen (tabel 9). Verder worden cryptovaluta (24 procent), beleggingen in aandelen (22 procent) en beleggingen in fondsen (20 procent) vaak genoemd. Hoewel een eigen woning administratief als vermogen wordt gezien, is dit meestal geen direct beschikbaar vermogen. Slechts bij hoge uitzondering zal sprake zijn van een (gedeeltelijk) afbetaalde woning, en het vermogen dat in de woning zit is doorgaans niet op korte termijn vrij op te nemen.

Tabel 9: Vormen van vermogen anders dan spaargeld (n=1.648)

	Totaal %
Eigen koopwoning; (deels) afbetaald	26
Cryptovaluta	24
Beleggingen in individuele aandelen of obligaties (anders dan de pensioenopbouw bij je werkgever of een pensioenproduct)	22
Beleggingen in fondsen of indextrackers (anders dan de pensioenopbouw bij je werkgever of een pensioenproduct)	20
Uitgeleend geld (aan vrienden of familie)	14
Woning om te verhuren	11
Lijfrenteverzekeringen en/of bankspaarproducten	10
Ander vastgoed	9
Anders	2
Geen van bovenstaande	28

Daarnaast hebben we gekeken hoe het hebben van geen of weinig spaargeld zich verhoudt tot de andere vormen van vermogen. Van de mensen met weinig of geen spaargeld heeft 63 procent toch nog een andere vorm van vermogen, terwijl 37 procent helemaal geen ander vermogen heeft (tabel 10). Binnen de groep met weinig of geen spaargeld heeft 19 procent cryptovaluta en 17 procent uitgeleend geld (tabel 11). Dit is geld waar redelijk snel over beschikt kan worden. Dit geldt minder voor een eigen huis.

Tabel 10: Weinig/geen spaargeld (< € 2.500) naar andere vormen van vermogen (n=1.648)

	Wel ander vermogen %	Geen ander vermogen %
Geen spaargeld of < € 2.500 spaargeld	63	37
> € 2.500 spaargeld	77	23

Tabel 11: Vormen van vermogen onder mensen met weinig of geen spaargeld (n=546)

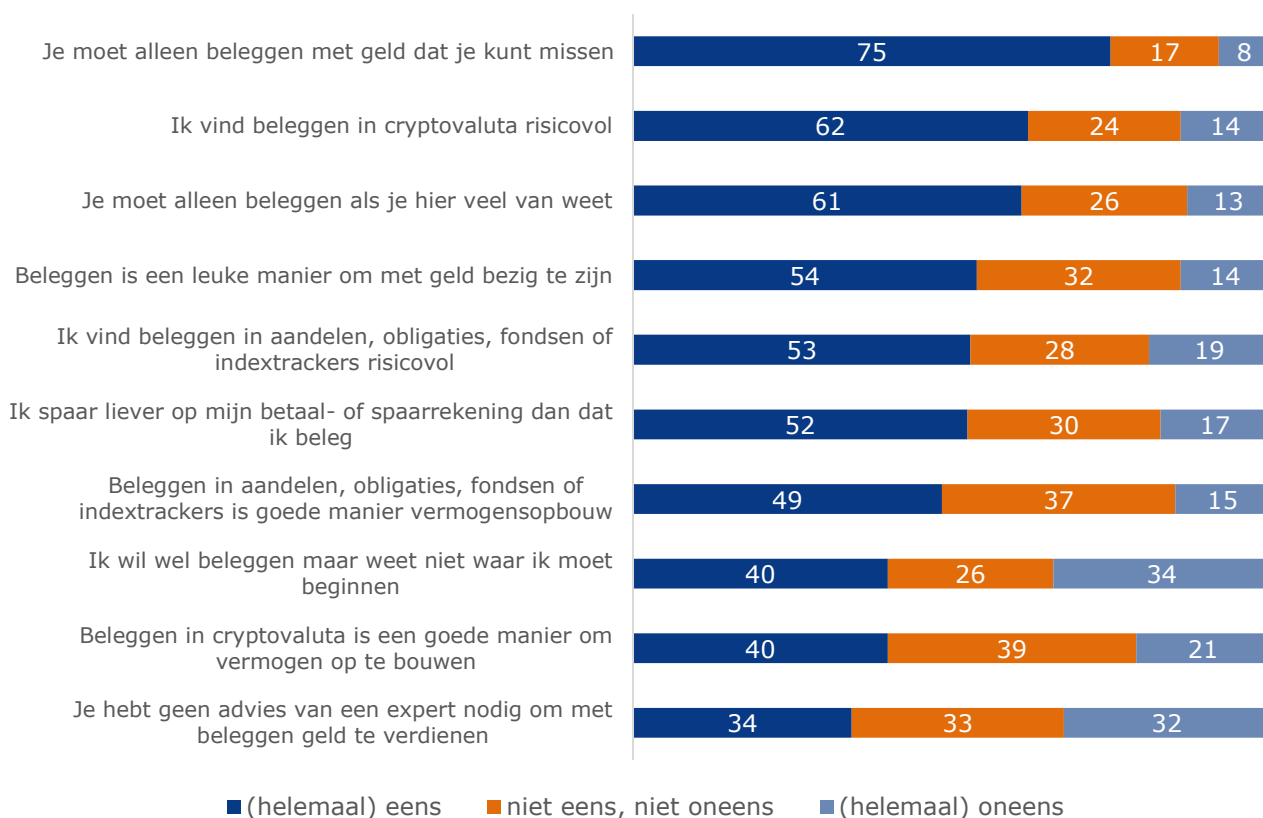
	Geen spaargeld/ < € 2.500 %
Cryptovaluta	19
Uitgeleend geld (aan vrienden of familie)	17
Eigen koopwoning; (deels) afbetaald	16
Beleggingen in individuele aandelen of obligaties (anders dan de pensioenopbouw bij je werkgever of een pensioenproduct)	15
Beleggingen in fondsen of indextrackers (anders dan de pensioenopbouw bij je werkgever of een pensioenproduct)	12
Woning om te verhuren	9
Ander vastgoed	7
Lijfrenteverzekeringen en/of bankspaarproducten	6
Anders	1

2.5 Houding sparen versus beleggen

Aan de hand van een aantal stellingen hebben we de houding van jongvolwassenen ten opzichte van traditioneel beleggen, cryptovaluta en sparen verder onderzocht. Hieruit komt naar voren dat jongvolwassenen zich over het algemeen bewust lijken te zijn van het feit dat beleggen een vorm van vermogensopbouw is die risico's met zich meebrengt. Zo vindt 75 procent van alle jongvolwassenen dat je alleen moet beleggen met geld dat je kunt missen (figuur 1). Een ruime meerderheid vindt ook dat je alleen moet beleggen als je er veel van weet (61 procent). Over de vraag of je er dan ook advies van een expert voor nodig hebt, zijn de meningen meer verdeeld.

De helft van de jongvolwassenen (52 procent) spaart liever op de betaal- of spaarrekening dan dat ze beleggen. Voor 54 procent is beleggen juist een leuke manier om met geld bezig te zijn.

Figuur 1. Houding t.o.v. sparen en beleggen (n=1.648)

2.6 Buffer

Naast het algemene sparen en vermogensopbouw, hebben we ook gevraagd of men spaart of geld opzijlegt voor een buffer voor (grotere) onvoorziene uitgaven. 57 procent spaart voor een buffer, 30 procent heeft al voldoende buffer (tabel 12). De belangrijkste reden om niet voor een buffer te sparen (12 procent) is omdat daarvoor te weinig geld is.

Tabel 12: Geld opzijleggen voor een buffer (n=1.648)

	Totaal %
Ja	57
Ik heb al voldoende buffer	30
Nee	12

Aan alle respondenten is gevraagd welk totaalbedrag zij voldoende vinden voor een buffer. Hieruit kwam een mediaan van € 5.000. Vervolgens is aan alle respondenten gevraagd hoeveel buffer zij op dit moment hebben. Degenen die sparen voor een buffer hebben nu € 2.000 (mediaan) opzijgelegd voor onverwachte uitgaven.

Interessant is te kijken hoever werkende jongvolwassenen van hun doelbuffer afzitten (tabel 13). 35 procent heeft een buffer die ze zelf voldoende achten. 60 procent heeft een onvoldoende buffer. Werkende jongvolwassenen die vaker een buffer boven hun doelbuffer hebben, zijn vaker degenen die een koopwoning hebben, een hoog inkomen hebben, en makkelijker rond kunnen komen.

Tabel 13: Afstand werkelijke buffer tot doelbuffer (n=1.648)

	Totaal %
Boven doelbuffer	20
Op doelbuffer	15
Onder doelbuffer 50 - <100 procent	21
Onder doelbuffer < 50 procent	29
Heeft geen buffer	10
Anders	5

Hoe gaan werkende jongvolwassenen om met financiële tegenvallers, zoals onverwachte kosten of inkomensverlies? 39 procent geeft aan de buffer te gebruiken, 33 procent geeft tijdelijk minder uit (tabel 14). 32 procent probeert het te voorkomen door vooruit te plannen, 20 procent denkt er liever niet over na en lost het op zodra het gebeurt.

Tabel 14: Omgaan met financiële tegenvallers (n=1.648)

	Totaal %
Ik gebruik mijn buffer of spaarrekening	39
Ik geef tijdelijk minder uit (bijvoorbeeld geen uitjes, minder boodschappen)	33
Ik probeer tegenvallers te voorkomen door vooruit te plannen	32
Ik leef bewust zuinig zodat ik ruimte heb voor onverwachte dingen	26
Ik vraag hulp aan mijn ouders of familie	21
Ik vraag hulp aan een instantie (zoals de gemeente of DUO)	8
Ik denk daar liever niet over na en los het op als het gebeurt	20
Anders	1

Als er geen inkomsten meer zijn dan houdt 44 procent het langer dan drie maanden uit, 27 procent tussen een en drie maanden en 24 procent minder dan een maand (tabel 15).

Tabel 15: Hoe lang van geld kunnen leven zonder inkomsten (n=1.648)

	Totaal %
Minder dan 1 week	9
Langer dan 1 week, maar minder dan 1 maand	15
Langer dan 1 maand, maar minder dan 3 maanden	27
Langer dan 3 maanden, maar minder dan 6 maanden	21
Langer dan 6 maanden	23
Weet ik niet	5

2.7 Vertrouwen in vermogen uitvoeren financiële taken

Aan de hand van zes stellingen is de *financial self-efficacy* gemeten (FSE). Dit drukt het vertrouwen uit dat iemand heeft in zijn of haar vermogen om financiële taken goed uit te voeren en financiële problemen op te lossen. Uit tabel 16 blijkt dat niet alle werkende jongvolwassenen dit vertrouwen altijd hebben. Zo vindt de helft van de jongvolwassenen het een uitdaging om stappen te zetten richting hun financiële doelen, en geeft 40 procent aan het lastig te vinden een oplossing te bedenken bij een financiële uitdaging.

Tabel 16: Financial self-efficacy (n=1.648)

	Helemaal niet waar/ nauwelijks waar %	Gedeeltelijk/ helemaal waar %
Het is moeilijk om me aan mijn uitgavenplanning te houden wanneer er onverwachte kosten zijn	43	57
Het is een uitdaging om stappen te zetten richting mijn financiële doelen	50	50
Als er onverwachte uitgaven zijn, moet ik meestal geld lenen of op krediet kopen	68	32
Wanneer ik met een financiële uitdaging te maken krijg, vind ik het moeilijk om een oplossing te bedenken	60	40
Ik heb weinig vertrouwen in mezelf als het gaat om omgaan met geld	60	40
Ik maak me zorgen dat ik zonder geld kom te zitten als ik met pensioen ben	59	41

Naast de afzonderlijke stellingen kunnen we ook een FSE-totaalscore berekenen. Hiermee kunnen we groepen werkende jongvolwassenen met elkaar vergelijken. Deze FSE-score ontstaat door de scores op de zes stellingen bij elkaar op te tellen en loopt van 6 (lage FSE) tot 24 (hoge FSE). Helemaal niet waar krijgt score 1, nauwelijks waar score 2, gedeeltelijk waar score 3 en helemaal waar score 4. Een FSE-score van 6 wil dan zeggen dat een respondent op alle 6 stellingen "helemaal niet waar" heeft geantwoord.

In tabel 17 staan de gemiddelde FSE-totaalscores naar achtergrondkenmerken. Uit de tabel blijkt dat er geen enorme verschillen zijn tussen de verschillende groepen. Wel zien we dat jongvolwassenen met een vast inkomen een lagere FSE hebben dan jongvolwassenen met een wisselend inkomen. Ook hebben jongvolwassenen met een hoger inkomen een hogere FSE.

Tabel 17: Financial self-efficacy naar achtergrondkenmerken (n=1.648)*

		Gemiddelde
Leeftijd	18-24 jaar	14
	25-30 jaar	13,7
Inkomen	Laag	13,6
	Midden	13,6
	Hoog	<u>14,4</u>
Inkomsten	Vast inkomen	<u>13,4</u>
	Wisselend inkomen	<u>14,6</u>
Type huis	Huur	14
	Koop	13,7
Woonsituatie	Thuiswonend	13,6
	Zelfstandig	13,9
Totaal		

* onderstreepte percentages wijken significant af van het gemiddelde binnen de betreffende groep

Met de stelling dat ze voldoende kennis hebben om goede financiële keuzes te maken is 59 procent van de werkende jongvolwassenen het eens (tabel 18).

Tabel 18: Stelling (n=1.648)

	(Helemaal) oneens	Neutraal (Helemaal)	
	%	%	eens %
Ik heb voldoende kennis om goede financiële keuzes te maken	14	27	59

3. Financiële doelen en tijdshorizon

In dit hoofdstuk richten we ons op de financiële doelen van werkende jongvolwassenen en de tijdshorizon waarin zij deze willen realiseren. Centrale vragen zijn onder andere: hoe kijken zij vooruit, welke factoren helpen of belemmeren daarbij, en in hoeverre voelen zij zich zeker dat zij hun financiële doelen kunnen realiseren? Het hoofdstuk begint met de belangrijkste inzichten uit de literatuurstudie naar financiële doelen, die we hebben gekoppeld aan de uitkomsten van het verkennend kwalitatief onderzoek. In de laatste vier paragrafen presenteren we de resultaten uit het kwantitatieve surveyonderzoek. Hierin hebben we gekeken naar de acties die werkende jongvolwassenen ondernemen om korte- en middellangetermijndoelen te realiseren, en wat dit doet met hun gevoel van financiële zekerheid. Op diverse plekken in het hoofdstuk zijn citaten uit kwalitatief onderzoek opgenomen.

3.1 Financiële doelen: een verkenning

Uit de literatuurstudie blijkt dat financiële doelen bijdragen aan financieel welzijn. Ze geven richting aan keuzes over sparen, uitgeven, investeren en financiële planning (Tamplin, 2024; Brügggen et al., 2017). Duidelijke en specifieke doelen, zoals beschreven in de doelstellingstheorie van de Amerikaanse psycholoog Locke uit 1968, vergroten motivatie en consistent gedrag (Locke et al., 1990). De doelstellingstheorie benadrukt daarnaast het belang van uitdaging en feedback bij het stellen van doelen (Lunenborg, 2011). Gestructureerde doelen vergroten het gevoel van controle (Gerrans et al., 2014; Shim et al., 2009; Vosloo, 2014). Concrete doelen leiden tot consistentere gedrag dan vage intenties. Tegelijkertijd betekent het stellen van (concrete) doelen niet automatisch dat gedrag volledig rationeel of optimaal is. Door *bounded rationality* (Simon, 1990) nemen mensen beslissingen met beperkte tijd, informatie en mentale capaciteit, waardoor zij soms andere keuzes maken dan hun doelen zouden suggereren.

Volgens de Life Cycle Hypothesis (Modigliani & Brumberg, 1954) veranderen financiële doelen per levensfase. Jongvolwassenen (18–30) richten zich op consumptieve doelen (Nibud, 2023), terwijl de middenleeftijd (30–50) focust op vermogensopbouw en pensioen. Ouderen (50+) richten zich op behoud van vermogen.

Uit het verkennend kwalitatief onderzoek blijkt dat veel deelnemers financiële doelen hebben, maar dat de term 'financieel doel' niet voor iedereen hetzelfde inhoudt.

'Als ik van tevoren had geweten dat de focusgroep over financiële doelen zou gaan en niet over spaardoelen, dan had ik verwacht dat we exacte bedragen zouden bespreken. Voor mij is een financieel doel meer het exacte bedrag dat je wilt hebben.'
(vrouw, 30 jaar)

'Ik twijfel wat voor mij een financieel doel is: of het iets is waarvoor ik veel geld nodig heb, of meer de financiële situatie waarin ik later wil zitten.'
(man, 22 jaar)

Veelgenoemde doelen zijn: later geen zorgen hebben over geld, een huis kopen en het opbouwen van een buffer. Dit werd vaak genoemd als iets dat men hoopt te bereiken, maar niet per se als iets waar men nu actief voor spaart. Het populairste spaardoel was op vakantie gaan.

3.2 Bereiken van financiële doelen

Het wel of niet bereiken van financiële doelen hangt af van verschillende factoren. Enerzijds zijn er externe factoren zoals macro-economische invloeden die een impact hebben op het behalen van financiële doelen. Anderzijds spelen ook meer interne factoren zoals zelfbeheersing en financiële geletterdheid een belangrijke rol.

Macro-economische invloeden

Externe factoren beïnvloeden de financiële doelen van jongvolwassenen sterk. Denk aan factoren zoals stijgende woonlasten (CBS, 2024a), beperkte toegang tot de woningmarkt, stijgende inflatie en inkomensonzekerheid door tijdelijke contracten (CBS, 2024c; Nibud, 2023). Daarnaast ervaren jongvolwassenen sinds het leenstelsel (2015) meer financiële stress en hypotheekproblemen (Vreden & Thijssen, 2019). Deze omstandigheden beïnvloeden hoeveel ruimte er is om te sparen of te investeren en bepalen daarmee in welke mate financiële doelen haalbaar voelen en zijn.

Uit het verkennend kwalitatief onderzoek blijkt dat inkomen en baan zekerheid vooral het spaargedrag beïnvloeden maar niet het type doelen. Alle deelnemers noemden vergelijkbare financiële doelen, ongeacht hun situatie. Bij spaargedrag zagen we echter dat deelnemers met een stabiel inkomen of vaste baan gestructureerder spaarden dan jongvolwassenen met een wisselend inkomen. Deze zaten vaker in een verkennende fase en waren minder consequent in hun spaargedrag.

'Aan de ene kant weet ik dat ik het sparen zou moeten doen, maar aan de andere kant ben ik pas net begonnen met werken, dus ik gun mezelf nog wat tijd voordat ik er serieus mee bezig ga.'
(man, 25 jaar)

Zelfbeheersing

Zelfbeheersing is essentieel voor het behalen van financiële doelen. Het vraagt dat mensen uitgaven in het hier-en-nu kunnen afwegen tegen doelen die verder weg liggen, zoals sparen voor grotere aankopen of toekomstig vermogen. Dat blijkt in de praktijk vaak lastig: directe uitgaven of financiële verleidingen wegen zwaarder dan het belang van sparen voor later, een mechanisme dat ook wel wordt verklaard door *temporal discounting* (Rachlin, 1974). Hierdoor voelen langetermijndoelen minder urgent, waardoor het lastiger wordt om consistent te sparen of financiële stappen te zetten (Duckworth et al., 2019).

Zelfbeheersing kan getraind worden (Muraven & Baumeister, 2000). Bovendien kan het concreter of zichtbaarder maken van de toekomst, zoals het visualiseren van het toekomstige zelf, de kloof verkleinen en de motivatie versterken om langetermijndoelen na te streven (Hershfield et al., 2011)

Financiële geletterdheid

Financiële geletterdheid omvat kennis, vaardigheden en attitudes voor verantwoorde keuzes (OESO, 2024a). Uit onderzoek blijkt dat jongeren relatief laag scoren op basale financiële kennis (Lusardi & Mitchell, 2023). Lage financiële geletterdheid hangt samen met minder gezonde financiële gewoonten, zoals onregelmatig sparen, beperkte bufferopbouw of het gebruik van financiële producten zonder deze volledig te begrijpen (Mpaata et al., 2023). Tegelijkertijd laat onderzoek zien dat financiële educatie positieve effecten kan hebben op kennis en vaardigheden. Er bestaan educatieprogramma's van bijvoorbeeld het Nibud en Wijzer in Geldzaken, maar hun effect op gedrag is nog onduidelijk.

Uit het verkennende kwalitatieve onderzoek blijkt dat financiële geletterdheid verschillend wordt geïnterpreteerd door werkende jongvolwassenen. Sommigen koppelen het aan geavanceerde vaardigheden zoals beleggen en vermogensgroei, anderen juist aan basiskennis zoals inzicht in inkomsten en uitgaven. Een aantal deelnemers gaf aan graag meer te willen weten, vooral om meer grip te krijgen op hun financiële toekomst en hun spaargeld te maximaliseren.

'Nou, ik weet weinig van beleggen of verschillende spaarrekeningen en dat soort dingen. Ik weet genoeg van mijn eigen financiële situatie, want dat is makkelijk bij te houden.'
(vrouw, 29 jaar)

'Ik zou graag meer financiële kennis hebben over praktische zaken, zoals een huis kopen of hoe ik mijn vermogen kan laten groeien. Aan de andere kant ben ik nog best jong om daarmee bezig te zijn. Voor mij ligt de prioriteit bij de basisbehoeften en zorgen dat dat goed geregeld is.'
(vrouw, 21 jaar)

3.3 Focus op korteretermijndoelen

In de literatuur worden financiële doelen in de toekomst vaak opgedeeld in drie tijdshorizonnen: doelen die binnen een jaar haalbaar zijn, doelen voor de middellange termijn (tussen een en vijf jaar) en doelen die verder in de toekomst liggen. Dit onderscheid is relevant omdat mensen verder weg liggende doelen niet heel precies onderscheiden: een doel over tien of vijftien jaar voelt psychologisch ongeveer even ver weg, terwijl het verschil tussen een en vijf jaar wel degelijk invloed heeft op motivatie, planning en gedrag. Omdat wij in dit onderzoek vooral geïnteresseerd zijn in de grotere financiële doelen van jongvolwassenen in de toekomst, richtten we ons in de survey op doelen die jongvolwassenen binnen vijf jaar verwachten te bereiken of pas na vijf jaar. Kortetermijndoelen zijn concreet en motiverend (Hershfield et al., 2011), terwijl middellangetermijndoelen meer planning en financiële kennis vereisen (Mpaata et al., 2023). Langetermijndoelen worden over het algemeen als abstracter en minder urgent ervaren (Rachlin, 1974). Jongeren focussen vooral op korte- en middellangetermijndoelen (Nibud, 2023).

Dit zagen we ook terug in het verkennend kwalitatief onderzoek. Hoewel veel deelnemers langetermijnwensen noemden, zoals een huis kopen of vroeg met pensioen gaan, richt hun financieel gedrag zich vooral op de korte tot middellange termijn (binnen een jaar). De toekomst voelt abstract of onvoorspelbaar, waardoor het moeilijk is om langetermijndoelen prioriteit te geven.

'Ik kijk naar de komende vijf jaar wat betreft doelen en plannen. Door de huidige situatie in de wereld verandert alles zo snel dat ik mijn focus maximaal op vijf jaar leg.'
(man, 24 jaar)

'Ik zit nu in een fase waarin ik niet denk aan een huis kopen of zoiets. Daarom denk ik ook niet aan die langetermijndoelen.'
(vrouw, 20 jaar)

3.4 Termijn waarbinnen men doelen wil bereiken

Op basis van bovenstaande inzichten hebben we in het surveyonderzoek specifiek gekeken naar financiële doelen binnen deze twee relevante tijdshorizonnen: binnen vijf jaar en na vijf jaar. Hiermee sluiten we aan bij hoe jongvolwassenen hun financiële toekomst ordenen.

In het surveyonderzoek hebben we de werkende jongvolwassenen een aantal doelen voorgelegd. Vervolgens vroegen we welke van deze doelen zij verwachten te bereiken binnen vijf jaar of pas na vijf jaar. We hebben bewust gevraagd naar doelen omdat uit het verkennend kwalitatief onderzoek naar voren kwam dat het begrip 'financieel doel' niet voor iedereen hetzelfde betekende.

De meesten hebben wel een doel zoals een grote reis of vakantie, geld voor een huis, of een auto (tabel 19). Een grote reis of vakantie wordt het vaakst als doel voor de korte termijn genoemd. Voor het kopen van een huis lopen de beoogde termijnen uiteen. Doelen zoals eerder stoppen met werken, pensioen, trouwen en het versneld aflossen van een hypotheek worden vooral als langetermijndoelen gezien. Over het geheel genomen verwachten jongvolwassenen vaker dat zij hun doelen binnen vijf jaar bereiken dan pas daarna.

Tabel 19: Doelen per periode (n=1.648)*

	Heeft dit als doel		
	0-5 jaar	Na 5 jaar	
	%	%	%
Een grote reis of vakantie	91	74	17
Een (ander) huis kopen of huren / verhuizen / zelfstandig wonen	85	47	39
Een (andere) auto kopen	85	55	30
Verbouwing/verduurzaming of nieuwe inrichting van het huis	74	42	32
Voldoende hebben voor mijn pensioen	72	13	59
Geld voor komst van een kind	71	37	34
Trouwen	66	31	35
Eerder kunnen stoppen met werken	60	13	47
Scooter, elektrische fiets, bakfiets kopen	59	37	22
Een (vervolg)opleiding of cursus volgen	56	34	21
Hypotheek versneld aflossen	53	19	35
Eigen bedrijf opzetten	49	26	24
Studieschuld (deels) afbetalen	45	23	22
Ander doel	14	73	27

* Laatste 2 kolommen bevatten de respondenten die dit als doel hebben.

3.5 Gehanteerde strategieën naar termijn

Vervolgens hebben we de respondenten gevraagd in hoeverre zij financieel met de doelen bezig zijn en wat zij doen om dit doel te bereiken. In tabel 20 staan de voorgelegde strategieën. We hebben gekeken of er verschil in gehanteerde strategieën is naar termijn waarbinnen werkende jongvolwassenen deze doelen willen gaan bereiken. Wat opvalt is dat bij korte/middellange termijn vaker wordt gekozen voor regelmatig geld opzijzetten (29 procent) en sparen wat overblijft (23 procent). Ook bij de langetermijndoelen worden deze strategieën wat vaker gekozen, maar is het meer verdeeld. Hier worden ook de wat minder actieve strategieën genoemd, zoals 'ik doe niets' (13 procent) en 'ik denk er

weleens over na' (11 procent). Dit suggereert dat actieve financiële planning vooral wordt gehanteerd voor doelen die men wil bereiken op de korte en middellange termijn.

Tabel 20: Strategieën naar termijn waarin doelen bereikt wensen te worden (n=1.648)

	0-5 jaar %	Na 5 jaar %
Regelmatig geld opzijzetten	29	18
Sparen wat overblijft	23	19
Ik heb hier een plan voor	12	12
Ik krijg financiële hulp (bv. ouders, partner)	6	7
Lenen	3	4
Beleggen	4	7
Meer gaan verdienen in de toekomst	6	9
Ik denk er weleens over na	8	11
Ik doe niets	5	13
Ik heb het geld al bij elkaar	4	2

3.6 Zekerheid behalen doelen

Op de vraag 'Hoe zeker ben je dat je dit doel financieel gezien gaat halen?' blijkt dat werkende jongvolwassenen zich zekerder voelen over het behalen van doelen voor de korte/middellange termijn: 60 procent voelt zich (heel) zeker bij deze doelen en 41 procent voelt zich (heel) zeker bij langetermijndoelen (tabel 21).

Tabel 21: Zekerheid behalen doel naar termijn (n=1.648)

	(Heel) zeker %	Neutraal %	(helemaal) niet zeker %
Termijn			
Binnen jaar	60	25	15
Na 5 jaar	41	35	24

Tabel 22 laat zien hoe zeker werkende jongvolwassenen zich voelen over het behalen van verschillende doelen, uitgesplitst naar termijn. Voor de leesbaarheid is de categorie 'neutraal' weggelaten. Jongvolwassenen voelen zich minder zeker wanneer zij verwachten het doel na vijf jaar te bereiken dan wanneer hetzelfde doel op de kortere termijn ligt. Dit zien we bijvoorbeeld duidelijk bij een grote reis of vakantie, maar ook bij doelen zoals een auto kopen of een opleiding volgen.

Interessant om te zien is dat men het meest zeker is van het behalen van een zelf toegevoegd doel (14 procent van de respondenten vulde zo'n doel in). Wat daarnaast opvalt, is dat een kwart van de jongvolwassenen die hun studieschuld op de lange termijn willen aflossen aangeeft (helemaal) niet zeker te zijn dat dit haalbaar is. Dit hoeft niet direct te betekenen dat zij denken hun schuld nooit te kunnen aflossen, maar het laat wel zien dat het gevaar gaat met onzekerheid.

Tabel 22: Gevoel van zekerheid behalen verschillende doelen naar termijn (n=1.648)

	Binnen 5 jaar		Na 5 jaar	
	(heel) zeker %	(helemaal) niet zeker %	(heel) zeker %	(helemaal) niet zeker %
Een grote reis of vakantie	68	13	33	27
Een (ander) huis kopen of huren / verhuizen / zelfstandig wonen	52	21	41	24
Een (andere) auto kopen	63	14	47	18
Verbouwing/verduurzaming of nieuwe inrichting van het huis	58	13	38	26
Voldoende hebben voor mijn pensioen	56	19*	44	23
Geld voor komst van een kind	63	11	43	19
Trouwen	63	11	39	24
Eerder kunnen stoppen met werken	52	23*	38	31
Scooter, elektrische fiets, bakfiets kopen	60	13	43	21
Een (vervolg)opleiding of cursus volgen	60	11	45	23
Hypotheek versneld aflossen	57	21	36	24
Eigen bedrijf opzetten	49	17	39	25
Studieschuld (deels) afbetalen	61	18	49	25

* $n < 50$

3.7 Gevoel van zekerheid per termijn naar strategie

We weten nu welke strategie jongvolwassenen hebben gekozen per doel en hoe zeker zij zijn om het doel te behalen. Interessant is om te zien of er een verband is tussen de gekozen strategie en de zekerheid of het doel behaald kan worden. Dat geeft tabel 23 weer. Werkende jongvolwassenen die hebben aangegeven dat ze het doel zeker gaan halen op korte/middellange termijn kiezen vaker voor de strategieën regelmatig geld opzijzetten, sparen wat overblijft en een plan hebben. Dit zijn actievere strategieën die vaker voorkomen met een hoger gevoel van zekerheid.

Bij de langetermijndoelen zien we een minder uitgesproken beeld. Ook hier zien we dat strategieën die meer structuur of regelmaat bieden, zoals een plan hebben, beleggen of regelmatig geld opzijzetten, vaker voorkomen bij jongvolwassenen die zich (heel) zeker voelen over het behalen van hun doel.

Tabel 23: Gevoel van zekerheid per strategie naar termijn (n=1.648)

	Binnen 5 jaar		Na 5 jaar	
	(heel) zeker %	(helemaal) niet zeker %	(heel) zeker %	(helemaal) niet zeker %
Regelmatig geld opzijzetten	69	11	47	23
Sparen wat overblijft	59	14	43	21
Ik heb hier een plan voor	62	15	53	19
Ik krijg financiële hulp (bv. ouders, partner)	48	25	43	27
Lenen	45	20*	43	22
Beleggen	51	20*	51	18
Meer gaan verdienen in de toekomst	52	16	39	24
Ik denk er weleens over na	48	17	31	26
Ik doe niets	43	18	20	35

* n<50

Uit de reacties op de stellingen 'Ik vind het lastig om geld opzij te zetten voor de lange termijn' en 'Het lukt me goed om te sparen voor doelen op korte termijn' blijkt opnieuw dat werkende jongvolwassenen een duidelijk verschil ervaren tussen sparen voor de korte en de lange termijn (tabel 24). Over het algemeen vindt men het makkelijker om te sparen voor doelen voor de korte termijn dan voor de lange termijn.

Dit sluit aan bij het beeld dat we eerder zagen in de relatie tussen strategieën, termijn en zekerheid: doelen op de korte of middellange termijn gaan vaker samen met een hoger gevoel van zekerheid, terwijl langetermijndoelen als minder concreet en minder goed te plannen worden ervaren. De twee stellingen bevestigen daarmee dat de tijdshorizon een belangrijke rol speelt in hoe zeker jongvolwassenen zich voelen over het bereiken van hun financiële doelen.

Tabel 24: Stellingen (n=1.648)

	(Helemaal) oneens %	Neutraal (Helemaal) eens %	
Ik vind het lastig om geld opzij te zetten voor de lange termijn	41	26	33
Het lukt me goed om te sparen voor doelen op korte termijn	16	22	62

Dit zagen we ook terug in de verdiepende groepsgesprekken. Langetermijnplanning blijft onderbelicht. Pensioen en toekomstplanning voelen voor veel mensen onrealistisch en ver weg. Het idee van pensioen wordt vaak ervaren als abstract, waardoor actieve voorbereiding nauwelijks voorkomt. De meeste mensen vertrouwen op hun pensioenfonds en zien weinig reden om zelf extra te sparen. Enkele deelnemers noemden hun woning als een buffer voor later.

'Ik werk nu om te leven en geef mijn geld graag uit aan leuke dingen, sparen is niet prioriteit.'
(man, 27 jaar)

'Pensioen is zoououou ver weg, ben ik echt niet mee bezig.'
(man, 25 jaar)

4. Financiële toekomstbeleving

In het vorige hoofdstuk hebben we gekeken naar de financiële doelen van werkende jongvolwassenen, de strategieën die zij hanteren en de doelen waarbij zij de meeste zekerheid voelen dat deze worden gehaald. In dit hoofdstuk richten we ons op een ander aspect: hoe werkende jongvolwassenen kijken naar hun financiële toekomst in termen van gevoel van grip, zorgen, stress en mate van voorbereid zijn. Tot slot bespreken we wat jongvolwassenen zou kunnen helpen om structureler te sparen en meer aandacht te besteden aan langetermijnplanning.

4.1 Grip op de financiële toekomst

Minder dan de helft van de werkende jongvolwassenen (49 procent) geeft aan redelijk veel tot volledige grip te hebben en 51 procent geeft aan geen tot een beetje grip te hebben op hun financiële toekomst (tabel 25).

Tabel 25: Mate van grip op de financiële toekomst (n=1.648)

	%
Helemaal geen grip	4
Weinig grip	15
Een beetje grip	32
Redelijk veel grip	37
Volledige grip	12

In tabel 26 hebben we het gevoel van grip weergegeven voor verschillende achtergrondkenmerken. Vooral jongvolwassenen met een hoger inkomen, een vast inkomen of een koopwoning ervaren meer grip op hun financiële toekomst dan gemiddeld.

Tabel 26: Grip op financiële toekomst naar achtergrondkenmerken (n=1.648)*

		Geen/weinig/beetje %	Redelijk/volledig %
Leeftijd	18-24 jaar	54	46
	25-30 jaar	50	50
Inkomen	Laag	<u>66</u>	<u>34</u>
	Midden	55	45
	Hoog	<u>40</u>	<u>60</u>
Inkomsten	Vast inkomen	<u>46</u>	<u>54</u>
	Wisselend inkomen	<u>64</u>	<u>36</u>
Type huis	Huur	<u>59</u>	<u>41</u>
	Koop	<u>41</u>	<u>59</u>
Woonsituatie	Thuiswonend	<u>57</u>	<u>43</u>
	Zelfstandig	51	50
Totaal		51	48

* onderstreepte percentages wijken significant af van het gemiddelde binnen de betreffende groep

Dit beeld kwam ook naar voren in het verdiepende kwalitatieve onderzoek.

Jongvolwassenen met een vast inkomen en een planmatige aanpak ervaren meer grip op hun financiële toekomst. Sommigen gaven aan dat vertrouwen in eigen kunnen dit gevoel versterkt: 'Ik weet dat het straks ook lukt'.

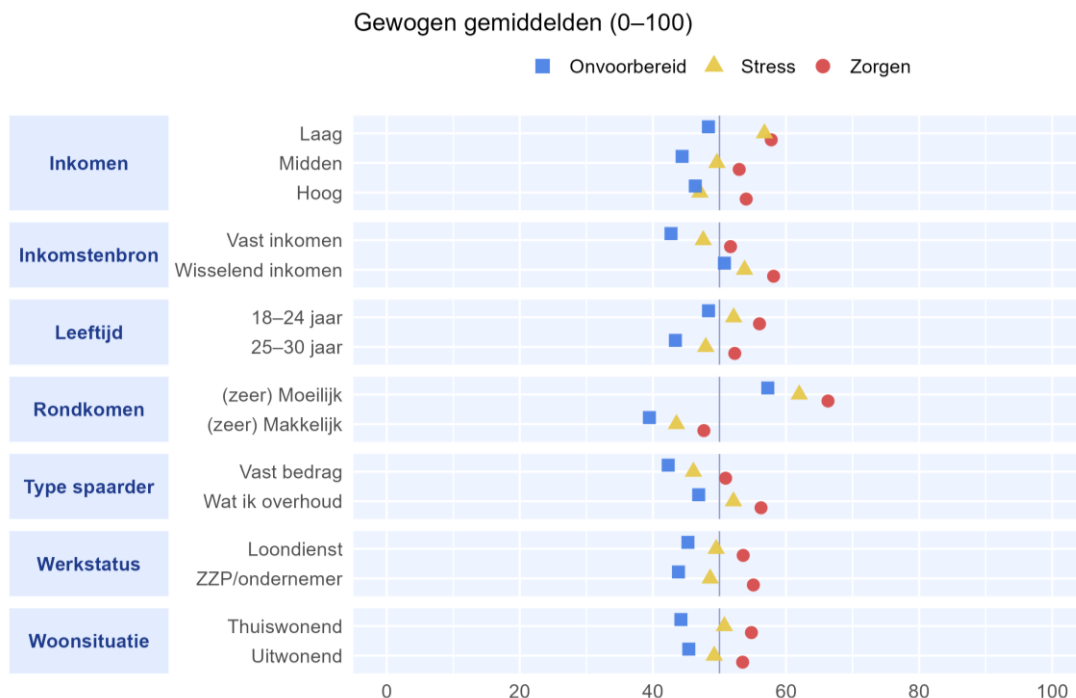
Deelnemers die juist minder grip ervaren, benoemden gevoelens van onzekerheid. Die onzekerheid wordt vaak veroorzaakt door factoren zoals inflatie, gezondheidsproblemen of ingrijpende levensgebeurtenissen, bijvoorbeeld ziekte of het krijgen van kinderen.

4.2 Gevoel van zorgen, stress, onvoorbereid zijn

Vervolgens is de respondenten gevraagd hun gevoelens over de financiële toekomst weer te geven aan de hand van drie schalen met de volgende uitersten: geen zorgen – zorgen, rustig – stressvol en voorbereid – onvoorbereid.

Het zijn vooral degenen die moeilijk rondkomen die zich vaker zorgen maken, meer stress ervaren en zich minder voorbereid voelen (figuur 2). Daarnaast zien we dat deze gevoelens vaker voorkomen bij 18-24-jarigen, jongvolwassenen met een wisselend inkomen en huurders. Opvallend is ook het verschil tussen typen spaarders: degenen die een vast bedrag sparen maken zich minder vaak zorgen, ervaren minder vaak stress en voelen zich minder vaak onvoorbereid dan jongvolwassenen die niet structureel een vast bedrag sparen.

Figuur 2. Gevoelens over financiële achtergrondkenmerken (n=1.648)

5. Clusteranalyse

In de eerdere hoofdstukken hebben we de financiële situatie en het spaargedrag, de financiële doelen en de financiële toekomstbeleving van werkende jongvolwassenen belicht. Daarbij hebben we per onderwerp de relaties tussen verschillende kenmerken laten zien. In dit afsluitende hoofdstuk bekijken we deze bevindingen in samenhang. Zijn er patronen te zien in hoe werkende jongvolwassenen financieel handelen, wat hun situatie is en hoe zij zich daarbij voelen? Op basis van deze clusteranalyse onderscheiden we vervolgens een aantal typen werkende jongvolwassenen.

5.1 Clusteranalyse: samenhang tussen aspecten

In de voorgaande hoofdstukken zagen we dat werkende jongvolwassenen sterk verschillen in hun financiële gedrag en beleving. Sommigen sparen regelmatig en plannen gericht vooruit, terwijl anderen vooral ad hoc sparen of moeite hebben om rond te komen. Ook de gevoelens over de eigen financiële toekomst, zoals grip, stress en zorgen, lopen sterk uiteen. Daarbij zagen we in de eerdere analyses al dat bepaalde groepen, bijvoorbeeld naar leeftijd, woonsituatie of inkomensstabiliteit, structureel hoger of lager scoren op onderdelen als sparen, bufferopbouw of financiële zekerheid.

Om deze bevindingen in samenhang te bekijken, is een clusteranalyse uitgevoerd. Waar de eerdere hoofdstukken afzonderlijke relaties tussen kenmerken lieten zien, brengt deze analyse al die dimensies bij elkaar. De analyse combineert verschillende aspecten die in de eerdere hoofdstukken afzonderlijk aan bod kwamen:

- financiële situatie: woonsituatie (thuis- of uitwonend, huur of koop), inkomenssituatie (hoogte inkomen, vast of wisselend inkomen), hoogte van het spaargeld, bufferpositie en financiële zelfeffectiviteit;
- financieel gedrag: algemeen spaar- en beleggingsgedrag (zoals automatisch sparen, een vast bedrag sparen, of sparen wat overblijft) en specifieke strategieën die men toepast om doelen te bereiken (bijv. regelmatig geld opzijzetten, plannen maken, hulp krijgen, lenen of beleggen);
- doelen en tijds horizon: de mate waarin jongvolwassenen bezig zijn met korte-/middellange- of langetermijndoelen en hoe zeker zij zijn dat deze doelen haalbaar zijn.
- financiële beleving: de ervaren grip op de financiële toekomst, gevoelens van zorgen, stress en van onvoorbereidheid, en de ervaren mate van rondkomen.

Door deze kenmerken te combineren, worden groepen zichtbaar waarin gedragingen, houdingen en omstandigheden op een vergelijkbare manier samenkomen. Hierdoor wordt duidelijk of er combinaties van kenmerken bestaan die vaak hand in hand gaan en of er herkenbare typen werkende jongvolwassenen zijn met vergelijkbare situaties, strategieën en gevoelens. De analyse is beschrijvend: ze laat zien welke combinaties van kenmerken vaak samen voorkomen, maar zegt niets over oorzaak en gevolg.

5.2 Vier typen werkende jongvolwassenen

Uit de analyse komen vier typen werkende jongvolwassenen naar voren. Deze indeling in typen helpt om de diversiteit in financiële situaties, strategieën en gevoelens in kaart te brengen. Ze maakt zichtbaar dat er niet één enkel profiel is van 'de werkende jongvolwassene', maar verschillende patronen die elk hun eigen aandachtspunten hebben.

Dit inzicht biedt houvast om verder na te denken over welke ondersteuning of interventies voor verschillende groepen het meest passend kan zijn.

Type 1 (circa 23%)

Jongvolwassenen in deze groep wonen relatief vaak zelfstandig. Hun inkomenssituatie is overwegend hoog, waarbij een opvallend groot deel een wisselend inkomen heeft. Hun spaargeld bevindt zich veelal op een redelijk niveau—niet heel laag, maar ook niet uitzonderlijk hoog. De bufferpositie in deze groep is gemengd: sommige jongvolwassenen zitten onder hun gewenste bufferbedrag, terwijl andere dit juist hebben bereikt of overschreden. Over het algemeen geven zij aan redelijk makkelijk rond te kunnen komen.

Qua financieel gedrag zien we dat een relatief groot deel maandelijks een vast bedrag spaart of op een andere manier structureel geld opzijzet. Voor doelen op de korte termijn kiezen zij vooral voor strategieën als regelmatig geld opzijzetten, sparen wat overblijft en een plan maken. Voor langetermijndoelen zien we ook enige planmatigheid terug, naast strategieën als meer gaan verdienen en beleggen.

De zekerheid over het behalen van financiële doelen ligt rond het gemiddelde, zowel voor doelen binnen vijf jaar als op langere termijn. In hun financiële beleving valt op dat deze groep relatief weinig grip ervaart op de financiële toekomst en bovengemiddeld vaak gevoelens van zorgen, stress en onvoorbereidheid rapporteert.

Type 2 (circa 38%)

Jongvolwassenen in deze groep wonen vaak zelfstandig, in zowel huur- als koopwoningen. Hun inkomen bevindt zich vooral in de hogere categorie, en zij hebben relatief weinig te maken met een wisselend inkomen. Het spaargeldniveau ligt veelal op een midden- tot hoog niveau. Hun bufferpositie is overwegend positief: slechts een klein deel heeft geen buffer of zit ver onder het eigen bufferdoel, terwijl een groot deel dit doel (ruim) heeft bereikt. Over het geheel genomen geven zij regelmatig aan makkelijk rond te komen.

In het financieel gedrag valt op dat deze groep relatief vaak een vast bedrag spaart en regelmatig geld opzijzet. Voor doelen voor de korte of middellange termijn maken zij gebruik van strategieën als regelmatig sparen, een plan maken en beleggen. Bij langetermijndoelen zien we een vergelijkbaar patroon: ze kiezen voor beleggen, planmatigheid en in mindere mate voor sparen wat overblijft.

De zekerheid over het behalen van financiële doelen ligt relatief hoog, vooral bij doelen binnen vijf jaar. Op langere termijn is de zekerheid iets lager, maar nog steeds substantieel. In de financiële beleving rapporteert deze groep relatief vaak veel grip op de financiële toekomst en relatief weinig zorgen, stress en gevoelens van onvoorbereidheid.

Type 3 (circa 30%)

Deze groep bestaat uit jongvolwassenen met uiteenlopende woonsituaties, maar een opvallend deel woont thuis. Hun inkomenssituatie ligt voornamelijk op het laag tot middenniveau, met een duidelijk aanwezig aandeel wisselende inkomens. Hun spaargeld varieert, maar veel mensen bevinden zich op dit vlak in de lagere en middenklassen. De bufferpositie laat een gemengd beeld zien: een relatief groot deel zit (ver) onder het gewenste bufferbedrag, terwijl een kleiner deel dit doel bereikt of overstijgt. In termen van rondkomen rapporteert een aanzienlijk deel dat dit moeilijk tot redelijk moeilijk gaat.

In hun financieel gedrag zien we dat deze groep minder vaak structureel een vast bedrag spaart. Voor kortetermijndoelen wordt relatief vaak gekozen voor regelmatig geld

opzijzetten en sparen wat overblijft. Beleggen verschijnt ook als strategie, maar minder consequent dan bij sommige andere groepen. Voor de langere termijn zien we vooral strategieën als een plan maken, beleggen en meer gaan verdienen.

De zekerheid over het kunnen behalen van financiële doelen ligt in deze groep eerder aan de lagere kant, voor zowel korte als lange termijnen. In hun financiële beleving geven jongvolwassenen in deze groep relatief vaak aan weinig grip te ervaren en regelmatig zorgen, stress en een gevoel van onvoorbereidheid te hebben.

Type 4 (circa 9%)

Jongvolwassenen in deze groep wonen relatief vaak in een koopwoning of nog thuis, en minder vaak in een huurwoning. Hun inkomen ligt vooral in de middencategorie, met daarnaast een groep met een hoger inkomen. Slechts een minderheid heeft een laag inkomen of een wisselend inkomen. Het spaargeldniveau is overwegend midden tot hoog. Ook hun bufferpositie is gunstig: een aanzienlijk deel heeft de gewenste buffer bereikt of zit daarboven. Ze geven vrijwel allemaal aan dat zij (zeer) makkelijk kunnen rondkomen.

In hun financieel gedrag vallen vooral passieve spaarstrategieën op. Zij sparen relatief zelden een vast bedrag. Voor kortetermijndoelen kiezen zij er vooral voor om niets te doen of om te sparen wat overblijft. Voor de lange termijn zien we opnieuw vooral dat ze sparen wat overblijft. Beleggen of meer gaan verdienen wordt door een deel van de groep vaker ingezet als aanvullende strategie.

Als het gaat om doelen voor de korte termijn zijn deze jongvolwassenen relatief vaak (heel) zeker dat deze haalbaar zijn. Voor langetermijndoelen ligt die zekerheid lager, maar blijft wel aanwezig. In hun financiële beleving ervaren jongvolwassenen in deze groep doorgaans veel grip op hun financiële toekomst en rapporteren zij relatief weinig zorgen, stress en gevoelens van onvoorbereidheid.

5.3 Ondersteuningsbehoeften van werkende jongvolwassenen

De clusteranalyse laat zien dat werkende jongvolwassenen uiteenlopende combinaties kennen van financiële situatie, gedrag en beleving. Dat betekent dat er verschillende ondersteuningsbehoeften bestaan die voor elk type op een andere manier relevant kunnen zijn. Op basis van de patronen in de typen onderscheiden we drie overkoepelende behoeften: (1) grip en voorspelbaarheid, (2) eenvoud en laagdrempelige structuur en (3) doelgericht sparen en toekomstoriëntatie. Deze behoeften zijn niet strikt typegebonden, maar komen in verschillende mate en vanuit verschillende achtergronden voor.

Grip en voorspelbaarheid

Een deel van de jongvolwassenen ervaart zorgen, stress of een gebrek aan grip op de financiële toekomst, vaak in combinatie met wisselende inkomens of beperkte buffers. Dit speelt zowel bij jongvolwassenen met op zichzelf redelijke middelen maar weinig financiële rust (zoals veel voorkomt in type 1), als bij jongvolwassenen met een meer kwetsbare financiële positie (kenmerkend voor type 3). In beide situaties kan behoefte ontstaan aan ondersteuning die voorspelbaarheid vergroot en inzicht geeft in wat fluctuaties betekenen voor het realiseren van doelen. Het gaat daarbij niet om ingrijpende interventies, maar om middelen die helpen overzicht te creëren, risico's te duiden en vertrouwen te ontwikkelen in de eigen financiële keuzes.

Eenvoud en laagdrempelige structuur

Andere jongvolwassenen ervaren weinig financiële problemen en hebben veel grip, maar vertonen passief spaargedrag: zij sparen vooral wat overblijft en werken minder met vaste bedragen of plannen. Dit patroon zien we bijvoorbeeld in type 4, waar de financiële positie sterker is maar de actieve spaarstructuur ontbreekt. Voor hen zou ondersteuning aansluiten die eenvoudig, laagdrempelig en nagenoeg moeiteloos is: ondersteuning die past bij hun bestaande gedragspatroon. Eenvoud kan overigens ook relevant zijn voor jongvolwassenen met minder financiële ruimte (zoals in delen van type 3), wanneer complexere plannen als overweldigend aanvoelen. In alle gevallen gaat het om ondersteuning die intuïtief werkt en gemakkelijk in het bestaande gedrag kan worden geïntegreerd.

Doelgericht sparen en toekomstoriëntatie

Tot slot zien we jongvolwassenen die wel sparen, maar onzeker blijven over de haalbaarheid van hun doelen of moeite hebben om hun gedrag te verbinden met de langere termijn. Deze behoefte komt op verschillende manieren voor: bij jongvolwassenen die structureel sparen maar weinig grip ervaren (type 1), bij jongvolwassenen met beperkte buffers die realistisch moeten plannen (type 3), en bij jongvolwassenen die financieel sterk staan maar hun gedrag niet altijd doelgericht inzetten (type 4). Ondersteuning die helpt bij het concretiseren van doelen, het zichtbaar maken van haalbare stappen en het aantrekkelijk maken om ook voor de langere termijn geld opzij te zetten, sluit goed aan bij deze combinatie van patronen.

Literatuur

- Baumeister, R., Vohs, K., & Tice, D. (2007). The Strength Model of Self-Control. *Current Directions in Psychological Science*, 16, 351-355. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2007.00534.x>
- Baumeister, R. F. (2002). Yielding to Temptation: Self-Control Failure, Impulsive Purchasing, and Consumer Behavior. *Journal of Consumer Research*, 28(4), 670-676. <https://doi.org/10.1086/338209>
- Bell, E., Harley, B., & Bryman, A. (2022). *Business research methods*. Oxford university press.
- Brüggen, E. C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Löfgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228-237. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.013>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2024a, 13-09-2024). *Aandeel woonlasten in inkomen hoogst voor jonge alleenwonende huurders*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/37/aandeel-woonlasten-in-inkomen-hoogst-voor-jonge-alleenwonende-huurders>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2024b, 09-10-2024). *Minder mensen met studieschuld*. Retrieved 15-01 from <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/41/minder-mensen-met-studieschuld#:~:text=Gemiddelde%20studieschuld%20blijft%20toenemen,euro%20begin%20dit%20jaar.>
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2024c, 27-06-2024). *Werklozen vaak jong en op zoek naar een bijbaan*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/26/werklozen-vaak-jong-en-op-zoek-naar-een-bijbaan>
- Choung, Y., Chatterjee, S., & Pak, T.-Y. (2023). Digital financial literacy and financial well-being. *Finance Research Letters*, 58, 104438. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104438>
- CitizensBank. (2024, 2024). *How To Plan For Short- and Long-Term Saving Goals*. <https://www.citizensbank.com/learning/planning-for-short-term-and-long-term-goals.aspx>
- Duckworth, A. L., Taxer, J. L., Eskreis-Winkler, L., Galla, B. M., & Gross, J. J. (2019). Self-Control and Academic Achievement. *Annual Review of Psychology*, 70, 373-399. <https://doi.org/https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-103230>
- FirstSeacoastBank. (2023, 07-04-2023). *The Differences Between Short-, Medium-, and Long-Term Financial Goals*. <https://blog.firstseacoastbank.com/the-differences-between-short-medium-and-long-term-financial-goals>
- Gargano, A., & Rossi, A. G. (2024). Goal Setting and Saving in the FinTech Era. *The Journal of Finance*, 79(3), 1931-1976. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jofi.13339>
- Gerrans, P., Speelman, C., & Campitelli, G. (2014). The relationship between personal financial wellness and financial wellbeing: A structural equation modelling approach. *Journal of Family and Economic Issues*, 35, 145-160.

- Hershey, D., Austin, J., & Kiso, H. (2015). Financial Decision Making across the Adult Life Span. In (pp. 329-349). <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-417148-0.00016-9>
- Hershfield, H., Goldstein, D., Sharpe, W., Fox, J., Yeykelis, L., Carstensen, L., & Bailenson, J. (2011). Increasing Saving Behavior Through Age-Progressed Renderings of the Future Self. *JMR, Journal of marketing research*, 48, S23-S37. <https://doi.org/10.1509/jmkr.48.SPL.S23>
- Indeed. (2024, 28-06-2024). *The 5 Principles of Goal-Setting Theory (With How-to Steps)*. <https://ca.indeed.com/career-advice/career-development/goal-setting-theory>
- InFinance. (2024, 02-09-2024). *Nauwelijks of geen kennis bij studenten over impact studieschuld op hypotheek*. <https://www.infinance.nl/artikel/nauwelijks-of-geen-kennis-bij-studenten-over-impact-studieschuld-op-hypotheek/>
- ING. (2024, 18-10-2024). *Meer dan 10 miljoen euro per maand automatisch sparen*. ING. <https://nieuws.ing.nl/nl-NL/242538-meer-dan-10-miljoen-euro-per-maand-automatisch-sparen>
- Latham, E. B. E. A. L., & Gary, P. (2013). *New developments in goal setting and task performance*. Routledge.
- Latham, G. P., & Yukl, G. A. (1975). A Review of Research on the Application of Goal Setting in Organizations [Article]. *Academy of Management Journal*, 18(4), 824-845. <https://doi.org/10.2307/255381>
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1985). The Application of Goal Setting to Sports. *Journal of Sport Psychology*, 7(3), 205-222. <https://doi.org/10.1123/jsp.7.3.205>
- Locke, E. A., Latham, G. P., & Smith, K. J. (1990). *A theory of goal setting & task performance*. Prentice Hall.
- Lunenburg, F. C. (2011). Goal-setting theory of motivation. *International journal of management, business, and administration*, 15(1), 1-6.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2023). The Importance of Financial Literacy: Opening a New Field. *Journal of Economic Perspectives*, 37(4), 137-154. <https://doi.org/10.1257/jep.37.4.137>
- McKinsey & Company. (2009). Enduring Ideas: The three horizons of growth. *McKinsey Quarterly*. <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/enduring-ideas-the-three-horizons-of-growth>
- Modigliani, F., & Brumberg, R. (1954). Utility analysis and the consumption function: an interpretation of cross-section data. *Franco Modigliani*, 1.
- Mpaata, E., Koske, N., & Saina, E. (2023). Does self-control moderate financial literacy and savings behavior relationship? A case of micro and small enterprise owners. *Current Psychology*, 42(12), 10063-10076. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02176-7>
- Muraven, M., & Baumeister, R. F. (2000). Self-regulation and depletion of limited resources: does self-control resemble a muscle? *Psychological bulletin*, 126 2, 247-259.

- Nibud. (2023, 23-11-2023). *Jongvolwassene richt zich financieel vooral op de korte termijn*. <https://www.nibud.nl/nieuws/jongvolwassene-richt-zich-financieel-vooral-op-de-korte-termijn/>
- Nibud. (2024). *Financiële educatie in lesprogramma's*. <https://www.nibud.nl/financiele-educatie-in-lesprogrammas/>
- OECD. (2024a, 24-06-2024). *Financial education*. <https://www.oecd.org/en/topics/financial-education.html>
- OECD. (2024b, 01-07-2024). *Higher educational levels translate into greater earnings*. <https://www.oecd.org/en/topics/earnings-by-educational-attainment.html>
- Rabobank. (2024, 19-04-2024). *Spaar makkelijker met deze tips*. <https://www.rabobank.nl/particulieren/financieel-gezond/sparen-en-beleggen/makkelijker-sparen>
- Rachlin, H. (1974). Self-Control. *Behaviorism*, 2(1), 94-107. <http://www.jstor.org.mu.idm.oclc.org/stable/27758811>
- Shim, S., Xiao, J. J., Barber, B. L., & Lyons, A. C. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults. *Journal of applied developmental psychology*, 30(6), 708-723.
- Simon, H. A. (1990). Bounded Rationality. In J. Eatwell, M. Milgate, & P. Newman (Eds.), *Utility and Probability* (pp. 15-18). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-1-349-20568-4_5
- Statista. (2025). *Average purchase price of residential property in the Netherlands from January 1995 to December 2023*. <https://www.statista.com/statistics/593642/average-purchase-price-of-dwellings-in-the-netherlands/>
- Tamplin, T. (2024, 07-03-2024). *Financial Goals*. <https://www.financestrategists.com/financial-advisor/financial-planning/financial-goals/>
- Vosloo, W. (2014). The relationship between financial efficacy, satisfaction with remuneration and personal financial well-being. *International Business & Economic Research Journal*, 13(6), 1455.
- Vreden, W. v., & Thijssen, R. (2019). *Impact van leenstelsel op welbevinden studenten*. <https://www.iso.nl/wp-content/uploads/2019/01/Onderzoek-Impact-leenstelsel-op-welbevinden-studenten-Motivaction-definitief.pdf>

Bijlage 1 | Onderzoeksopzet

1.1 Verkennend kwalitatief onderzoek

- Methode: 2 online groeps gesprekken van 1,5 uur op 15 en 16 april 2025 en drie online interviews van ieder 30 minuten.
- Doelgroep: zoveel mogelijk werkenden (loondienst/zzp'ers/etc.) of eventueel op zoek naar een baan, paar studenten
  - Man/vrouw (50%/50%)
  - Spreiding naar leeftijd en opleidingsniveau (mbo/hbo/wo)
  - Merendeel zelfstandig wonend
- Respondentenoverzicht: online interview (30 minuten)
  1. Vrouw, 25 jaar, zelfstandig wonend met partner in huurhuis, jaarcontract met vast inkomen
  2. Man, 26 jaar, woont op kamers, fulltime student zonder bijbaan
  3. Man (30 jaar) en vrouw (26 jaar), beiden werkzaam in vaste loondienst, wonen samen in een koopwoning
- Respondentenoverzicht: online groep 1 (90 minuten)
  4. Man, 26 jaar, werkzaam in horeca, alleenstaand, huurwoning
  5. Vrouw, 30 jaar, woont samen in een huurwoning, heeft 1 kind, werkt parttime
  6. Vrouw, 24 jaar, woont bij ouders, werkt fulltime en daarnaast zzp'er
  7. Man, 23 jaar, fulltime werkzaam, alleenstaand, huurwoning
  8. Man, 21 jaar, woont bij ouders, werkt fulltime
  9. Man, 25 jaar, samenwonend in huurhuis, werkzaam
  10. Vrouw, 28 jaar, werkt fulltime, net een huis gekocht samen met partner
- Respondentenoverzicht: online groep 2 (90 minuten)
  11. Vrouw, 23 jaar, werkzaam, getrouwd en 1 kind, koopwoning
  12. Man, 22 jaar, freelancer/ondernemer, woont bij ouders
  13. Vrouw, 20 jaar, student, woont op kamers,
  14. Vrouw, 28 jaar, woont samen met partner in koopwoning, ziektewet
  15. Man, 27 jaar, werkzaam, koopwoning
  16. Man, 25 jaar, woont thuis, combineert werken en studeren (master)
  17. Vrouw, 29 jaar, zzp'er, huurwoning
  18. Vrouw, 23 jaar, student, woont op kamers

1.2 Kwantitatief onderzoek

- **Doelgroep:** Werkende jongvolwassenen in de leeftijd van 18 t/m 30 jaar.
- **Netto steekproef:** De vragenlijst is volledig ingevuld door 1.648 respondenten van 18 t/m 30 jaar. Deze steekproef is representatief voor werkende jongvolwassenen van 18 t/m 30 jaar op leeftijd en geslacht. Het onderzoek is gewogen op geslacht en leeftijd.
- **Werving respondenten:** Online vragenlijst via panel Dynata (www.dynata.com).
- **Veldwerkperiode:** Het veldwerk is uitgevoerd van 14 augustus tot en met 17 september 2025.
- **Leeswijzer:** Percentages in tabellen: de percentages in de tabellen zijn afgerond op hele cijfers. Bij het optellen van percentages worden de nauwkeurige cijfers gebruikt. Vanwege de afrondingen kan het voorkomen dat de percentages in de tabellen en figuren niet altijd optellen tot 100 procent.

1.3 Kwalitatief verdiepend onderzoek (na afronding kwantitatief onderzoek)

- Methode: 2 online groepsgesprekken van 1,5 uur op 30 oktober en 4 november 2025
- Doelgroep: zoveel mogelijk werkenden (loondienst/zzp'ers/etc.) of eventueel op zoek naar een baan, paar studenten
  - Man/vrouw (50%/50%)
  - Spreiding naar opleidingsniveau (mbo/hbo/wo)
  - Merendeel zelfstandig wonend
- Respondentenoverzicht: online groep 1 (90 minuten)
  1. Vrouw, 30 jaar, alleenstaand, werkt 3 dagen, koopwoning
  2. Man, 27 jaar, woont samen in een koopwoning, werkt fulltime
  3. Vrouw, 20 jaar, werkt 4 dagen en 1 dag zzp'er, woont bij ouders
  4. Man, 24 jaar, bij ouders in tuinhuis, werkzaam
  5. Man, 30 jaar, woont samen in huurwoning met 2 kinderen, werkt parttime
- Respondentenoverzicht: online groep 2 (90 minuten)
  6. Vrouw, 29 jaar, werkzaam, partner en 2 kinderen, huurwoning
  7. Vrouw, 23 jaar, woont bij ouders, werkzaam
  8. Vrouw, 29 jaar, werkzaam, alleenstaand, huurwoning
  9. Man, 24 jaar, werkzaam, alleenstaand, huurwoning
  10. Man, 25 jaar, werkzaam, huurwoning

Bijlage 2 | Achtergrondgegevens

De steekproef is gewogen naar de percentages van het CBS (2024) zodat de steekproef representatief is op de kenmerken geslacht en leeftijd. Onderstaande tabel beschrijft de ongewogen en gewogen steekproef naar geslacht, leeftijd, inkomen, type inkomsten, woonsituatie en type huis.

Tabel 27: Achtergrondkenmerken gewogen en ongewogen (n=1.546)

		Ongewogen %	Gewogen %
Geslacht	Man	47	52
	Vrouw	52	47
	Anders	<1	<1
Leeftijd	18-24 jaar	33	36
	25-30 jaar	67	64
Inkomen*	Laag	12	12
	Midden	60	59
	Hoog	28	29
Inkomsten	Vast inkomen	70	69
	Wisselend inkomen	26	27
	Niet iedere maand inkomsten gehad	4	4
Woonsituatie	Thuiswonend	18	18
	Zelfstandig	82	82
Zelfstandig wonenden (n=1.325)			
Type huis	Huur	50	50
	Koop	49	49

Bron: CBS, 2024

Bijlage 3 | Uitwerking clusteranalyse

Deze bijlage bevat een overzicht van de belangrijkste profielkenmerken van de vier typen jongvolwassenen uit de clusteranalyse. De tabellen tonen alleen kenmerken waarop de typen duidelijk van elkaar verschillen. Variabelen die geen onderscheid maken – zoals leeftijd – zijn bewust niet opgenomen. De tabellen gebruiken de kwalificaties laag, midden en hoog om de relatieve mate van voorkomen binnen de typen aan te geven.

Tabel 28: Kernprofiel per type

Kenmerk	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Rondkomen	midden	hoog	laagste	hoog
Inkomen	hoog	midden-hoog	laag-midden	midden
Wisselend inkomen	hoog	laag	midden	midden-laag
Spaargeldklasse	midden	hoog	laag	midden-hoog
Bufferpositie	midden	midden	laag	hoog
Woonvorm	koop/huur	koop	huur/thuis	koop/thuis
FSE	hoog	laag	hoog	laag
Vast bedrag spaarder	hoog	hoogste	laag	laag

Tabel 29: Top 3 strategieën voor middellange en lange termijn doelen

Kenmerk	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Top-3 korte/middellange termijn	Regelmatig opzij Beleggen, Plan	Beleggen, Plan, Regelmatig opzij	Beleggen, Regelmatig opzij, Plan	Niets, Sparen wat overblijft, Regelmatig opzij
Top-3 lange termijn	Plan, Meer gaan verdienen, Beleggen	Beleggen, Plan, Sparen wat overblijft	Plan, Beleggen, Meer gaan verdienen	Beleggen, Meer gaan verdienen, Sparen wat overblijft

Tabel 30: Zekerheid behalen middellange en lange termijn doelen

Kenmerk	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Zekerheid korte/middellange termijn	midden	hoog	midden	hoog
Zekerheid lange termijn	midden	hoog	laag	midden

Tabel 31: Ervaring financiële toekomst

Kenmerk	Type 1	Type 2	Type 3	Type 4
Grip	laag-midden	hoog	laag	hoog
Zorgen	hoog	laag	hoog	laag
Stress	midden-hoog	laag	hoog	laag
Onvoorbereidheid	midden-hoog	laag	hoog	laag